

ჯონას ჰენვეი (Jonas Hanway, 1712-1786) - ინგლისელი მოგზაური, ვაჭარი და მწერალი. იგი მრავალი ნაშრომის ავტორია, რომელთაგან გამორჩეულია მისი ნაშრომი - „კასპიის ზღვაზე ბრიტანეთის ვაჭრობის ისტორიული ანგარიში“¹, რომელშიც იგი თავის დაკვირვებებს აღწერს.

ცნობები ქართველებისა და სომხების შესახებ

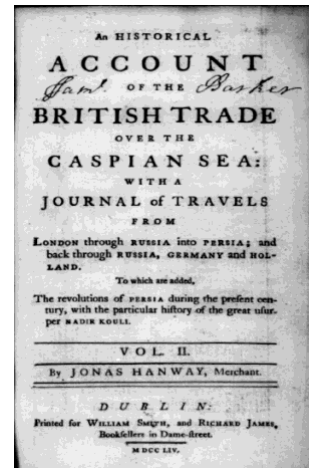
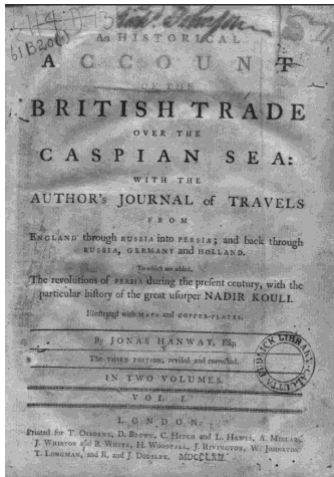
„ამ ხალხს [ლეკებს], მათივე ცნობით, შეუძლია ველზე დაახლოებით სამოცი ათასი კაცის გამოყვანა. მათ ხშირად ჰქონდათ ომები სპარსელებთან... ეს ხალხი ხშირად არის ჩართული ძარცვაში, არა მხოლოდ დაბლობზე მრავალრიცხოვანი რაზმებით, არამედ მცირე მარბიელი რაზმებითაც. ისინი ძარცვავენ სომხებსა და ქართველებს, რომლებიც სავაჭროდ ბაქოსა და დერბენდს შორის გადაადგილდებიან; უსაფრთხო მსვლელობისთვის ისინი იძულებულნი ხდებიან დიდი თანხები გადაიხადონ.“²

„სომხებმა რამდენიმე წლის განმავლობაში, მართლაც, გააფართოვეს ვაჭრობა სპარსეთის ჩრდილოეთით, რუსების საზღვრებს მიღმა; რადგან ჰოლანდიაში არსებული კრედიტის საშუალებით, საკუთარ კაპიტალთან ერთად, ისინი ამ სავაჭრო მიმართულებით წყალობით დაახლოებით ასი ათასი ფუნტი სტერლინგის სარგებელს იღებენ“.³

¹ Jonas Hanway, *An historical account of the British trade over the Caspian Sea: with the author's journal of travels from England through Russia into Persia; and back through Russia, Germany and Holland*, Volume I: the third edition (London: 1762). // Jonas Hanway, *An historical account of the British trade over the Caspian Sea: with the author's journal of travels from England through Russia into Persia; and back through Russia, Germany and Holland*, Volume II: the third edition (Dublin: 1754).

² Ibid, Volume I, 257. “These people are able to bring, according to their own accounts, near sixty thousand men into the field. They have had frequent wars with the Persians...These people are often guilty of rapine, not only in the low-lands, and in large bodies, but also in flying parties, pillaging the Armenians and Georgians, whose trade brings them between Baku and Derbend; otherwise they are often obliged to pay a heavy contribution for a safe convoy.”

³ Volume I, 300. “The Armenians indeed have for some years extended their trade to the north of Persia, much beyond the Russians; for by means of their credit in Holland, joined to their own capitals, they employed in this branch of commerce about one hundred thousand pounds.”

„ავღანელთა სახელით ცნობილი ხალხი სამი ძირითადი ტომისგან შედგება და, ბევრი აღმოსავლელი ერის მსგავსად, ისინიც თვლიან, რომ ნოეს შთამომავლები არიან. მათი ნათესაობის თანახმად, იაფეტს სამი ვაჟი ჰყავდა: არმენი [შესაძლოა იგულისხმებოდეს ჰაოსი], ავღანი და ქართველი [შესაძლოა იგულისხმებოდეს ქართლოსი]; პირველი ორი სომხეთში ცხოვრობდა, რომელმაც სახელი უფროსი ვაჟისგან მიიღო; რადგან ქართველს, რომელიც საქართველოს ნაწილს წარმოადგენს, უმცროსის სახელი ჰქვია, რომელიც ამ პროვინციაში დასახლდა. არმენისა და ავღანის ოჯახები დროთა განმავლობაში მნიშვნელოვნად გამრავლდნენ, ამ უკანასკნელთა შთამომავლებმა თავიანთი ქვეყანა დატოვეს და *სულეიმან კუჰის* მთების [შესაძლოა იგულისხმებოდეს ტავრის მთათა სისტემა] ძირში დასახლდნენ, რომელიც ყანდაარის პროვინციას მოგოლთა იმპერიისგან ჰყოფს.“⁴

„შემდეგ ქართველი უფლისწული, ერეკლე აღზევდა და როგორც ამბობენ, მისმა იღბალმა იგი ყველა მეტოქეზე უფრო წარმატებული გახადა. როგორც ჩანს, ის ფაქტი, რომ ის ქრისტიანია ძალიან ართულებს მის დამკვიდრებას [სპარსეთში]; და

⁴ Ibid, Volume II, 122. “There people, who are comprised under the general denomination of Afghans, are divided into three principal tribes, who like most oriental nations, derive their genealogy from Noah. According to their relations, Japhet had three sons, Armen, Afghan, and Cardvel; the former two continued in Armenia, which takes its name from the eldest; as Cardvel, which forms a part of Georgia, is so called from the youngest, who settled in that province. The families of Armen and Afghan having greatly multiplied in process of time, the descendants of the latter quitted their country, and went to inhabit the foot of Suliman Couh, a chain of mountains, which separates the province of Kandahar from the Moghol’s empire.”

ასევე ნაკლებად სავარაუდოა, რომ თურქები უმოქმედოდ იქნებიან და ხელს არ შეუშლიან ქრისტიანი უფლისწულის მმართველობას [სპარსეთში]. მათ უკვე ისიამოვნეს, როდესაც ნახეს, თუ როგორ განადგურდა მათი დაუძინებელი მტერი. ნადერმა, რომელმაც მათი მინდვრები სისხლით მორწყა და რომლის სახელიც ოდესღაც მათში შიშს ნერგავდა, საბოლოოდ, საკუთარი ტირანიით სპარსეთი ისე დაასუსტა, როგორც ამას ნებისმიერი უცხო მტერი შეძლებდა. მიუხედავად იმისა, რომ ხმალი არ არის ჭეშმარიტი მესიის რწმენის გავრცელების ერთადერთი ინსტრუმენტი, ყურადღების ღირსია ის გარემოება, რომ ქართველები მამაცი ხალხია და, რუსების დახმარებით, შეუძლიათ უფრო დიდი გეგმების განხორციელება, რომელთა შესახებაც ამჟამად მსოფლიომ [არაფერი] იცის.⁵

მთარგმნელი გ. ფერაძე

ქვეყნდება პირველად

Heraclius, a Georgian prince, then appeared on the stage, whose fortune is yet said to prevail over all competition. This prince's being a christian, seems to render his establishment very difficult; nor is it easy to imagine that the Turks will be idle spectators of a christian king of Persia. They have already had the satisfaction to see the deepest humiliation of their hereditary enemy. Nadir, who died their fields with blood, and whose very name so often made them tremble, has, by the consequences of his tyranny, reduced Persia more effectually, than could have been performed by any foreign enemy. Though the sword is not the just instrument of propagating the faith of the true Messiah, yet it is a circumstance worthy of attention, that the Georgians are a very brave people, and may, by the countenance of the Russians, be capable of carrying greater designs into execution than the world is at present aware of.

⁵ Ibid, Volume II, 598. "Heraclius, a Georgian prince, then appeared on the stage, whose fortune is yet said to prevail over all competition. This prince's being a Christian, seems to render his establishment very difficult; nor is it easy to imagine that the Turks will be idle spectators of a Christian king of Persia. They have already had the satisfaction to see the deepest humiliation of their hereditary enemy. Nadir, who died their fields with blood, and whose very name so often made them tremble, has, by the consequences of his tyranny, reduced Persia more effectually, than could have been performed by any foreign enemy. Though the sword is not the just instrument of propagating the faith of the true Messiah, yet it is a circumstance worthy of attention, that the Georgians are a brave people, and may, by the countenance of the Russians, be capable of carrying greater designs into execution than the world is at present aware of."